

Εξεταστέα ύλη στην οποία αναφέρεται το παρόν κριτήριο:

ΘΕΩΡΙΑ:

1. ΠΕΙΘΩ (ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΕΙΘΟΥΣ)
2. Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟ ΛΟΓΟ
3. Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΛΟΓΟ
4. Η ΠΕΙΘΩ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΛΟΓΟ
5. ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ
6. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΥΞΗΣ ΠΑΤΡΑΓΡΑΦΟΥ
7. ΠΡΟΘΕΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
8. ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ
9. ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ
10. ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
11. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ
12. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
13. ΔΟΚΙΜΙΟ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΑ ΕΙΔΗ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ (ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΗΝ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ):

1. ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ - ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ
2. ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ
3. ΕΘΝΙΣΜΟΣ - ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ
4. ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
5. ΠΑΡΑΔΟΣΗ
6. ΜΝΗΜΕΙΑ
7. ΤΕΧΝΗ
8. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

5^ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, «Ομιλία προς τους Γυμnasiόπαιδες στην Πνύκα», 8 Οκτωβρίου 1838, δημοσίευση στην εφημερίδα «ΑΙΩΝ» 13η Νοεμβρίου 1838 (διασκευή και απόδοση στη νέα δημοτική)

Τα αποσπάσματα που θα διαβάσετε προέρχονται από λόγο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, που τότε ήταν στρατηγός και εν ενεργεία Σύμβουλος Επικρατείας (πολιτικό σώμα). Εκφωνήθηκε στην Αθήνα, στα βράχια της Πνύκας, το 1838, στο ίδιο σημείο όπου οι αρχαίοι ρήτορες έβγαζαν τους δικούς τους λόγους. Απευθύνεται στους μαθητές του Βασιλικού Γυμνασίου της Αθήνας (νυν 1ο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Αθήνας). Φανταστείτε ότι είστε στο κοινό που παρακολουθεί στην Πνύκα, γιατί –κατά κάποιο τρόπο- αυτός ο σπουδαίος Έλληνας μίλησε σαν να μίλαγε σε όλους τους νέους της Ελλάδας όλων των καιρών.

Παιδιά μου!

Σε αυτόν τον τόπο, όπου εγώ πατώ σήμερα, πατούσαν και αγόρευαν τον παλιό καιρό άνδρες σοφοί και άνδρες με τους οποίους δεν είμαι άξιος να συγκριθώ ούτε καν να φτάσω τα ίχνη τους. Σε αυτόν τον τόπο, τον οποίο κατοικούμε, κατοικούσαν οι παλιοί Έλληνες*, από τους οποίους και καταγόμαστε και λάβαμε το όνομα αυτό, «Έλληνες». Οι παλιοί Έλληνες, οι πρόγονοί μας, έπεσαν σε διχονοία* και τρώγονταν μεταξύ τους και έτσι βρήκαν ευκαιρία με τον καιρό πρώτα οι Ρωμαίοι κι έπειτα άλλοι βάρβαροι και τους υπόταξαν. Ύστερα ήρθαν οι Μουσουλμάνοι και έκαναν ό, τι μπορούσαν για να αλλάξει ο λαός την πίστη του.

Σε αυτήν την κατάσταση της δυστυχίας μερικοί από τους φυγαδευμένους εγγράμματος Έλληνες μετέφραζαν και έστελναν στην Ελλάδα βιβλία και σε αυτούς πρέπει να χρωστάμε ευγνωμοσύνη, διότι αμέσως μόλις κάποιος λαϊκός άνθρωπος μάθαινε τα κοινά γράμματα, διάβαζε αυτά τα βιβλία και έβλεπε ποιους είχαμε προγόνους, τι έκανε ο Θεμιστοκλής, ο Αριστείδης και πολλοί άλλοι πρόγονοί μας και τότε καταλαβαίναμε σε ποια κατάσταση βρισκόμαστε τότε, εξού και μας μπήκε στο νου να τους μιμηθούμε και να γίνουμε ευτυχέστεροι. Και έτσι έγινε και προόδευσε η Φιλική Εταιρεία*.

Όταν αποφασίσαμε να κάνουμε την Επανάσταση, δεν συλλογιστήκαμε ούτε πόσοι ήμαστε ούτε πως δεν έχουμε άρματα ούτε ότι οι Τούρκοι βαστούσαν τα κάστρα και τις πόλεις ούτε κανέναν άνθρωπο με φρόνηση μάς είπε «Πού πάτε εδώ να πολεμήσετε με τα καράβια που είχατε να κουβαλάνε το σιτάρι που τάχα κάνατε πολεμικά!» αλλά σαν μια βροχή έπεσε σε όλους η επιθυμία της ελευθερίας μας και όλοι, και ο κλήρος μας και οι προεστοί* και οι καπετάνιοι και οι μορφωμένοι και οι έμποροι, μικροί και μεγάλοι, όλοι συμφωνήσαμε σε αυτόν τον σκοπό και κάναμε την Επανάσταση.

Πρέπει να φυλάξετε την πίστη σας και να την στερεώσετε, διότι, όταν πιάσαμε τα άρματα, είπαμε πρώτα για χάρη της πίστης μας κι έπειτα υπέρ της πατρίδας. Να αφοσιωθείτε στις σπουδές σας και καλύτερα να κοπιάσετε λίγο, δυο και τρία χρόνια και να ζήσετε ελεύθεροι στην υπόλοιπη ζωή σας, παρά να περάσετε τέσσερα-πέντε χρόνια τη νιότη σας αλλά να μέινετε αγράμματοι. Να σκλαβωθείτε στα γράμματά σας! Να ακούτε τις συμβουλές των δασκάλων και των γεροντότερων, γιατί όπως λέει και η παροιμία «μύρια ήξευρε και χίλια μάθαινε».* Η πρόοδό σας και η μάθησή σας να μη μείνει εφόδιο μόνο δικό σας αλλά να αποσκοπεί στο καλό της κοινωνίας, γιατί μέσα στο καλό αυτό βρίσκεται και το δικό σας καλό.

Εγώ, παιδιά μου, για κακή μου τύχη, εξαιτίας των περιστάσεων, έμεινα αγράμματος και για αυτό σας ζητώ συγγνώμη, διότι δεν μιλώ καθώς οι δάσκαλοί σας. Σας είπα όσα ο ίδιος είδα, άκουσα και γνώρισα, για να ωφεληθείτε από τα περασμένα. Εμάς μη μας κοιτάτε. Τα έργο μας και ο καιρός μας πέρασε. Σε εσάς μένει να

καλυτερέψετε και να στολίσετε τον τόπο που εμείς ελευθερώσαμε. Και για να γίνει αυτό, πρέπει να έχετε ως θεμέλια της πολιτείας την ομόνοια και την φρόνιμη ελευθερία.

Τελειώνω το λόγο μου. Ζήτω οι σοφοί δάσκαλοι! Ζήτω η Ελληνική Νεολαία!

*οι παλαιοί Έλληνες: αναφέρεται στους αρχαίους Έλληνες, κυρίως εδώ στους Αθηναίους φιλοσόφους και ρήτορες της Αθήνας της κλασικής περιόδου

*έπεσαν εις την διχόνοια: αναφορά στην έχθρα και τον ανταγωνισμό Αθηναίων-Σπαρτιατών που οδήγησε στον πολυετή Πελοποννησιακό Πόλεμο και στην παρακμή-αποδυνάμωση των ελληνικών πόλεων-κρατών

* Έταιρεία: αναφέρεται στη Φιλική Εταιρεία που οργάνωσε μυστικά και στήριξε οικονομικά τον αγώνα για την ελευθερία, την Επανάσταση του 1821

*βατσέλα: λέγονταν τα αμιγώς πολεμικά πλοία με δύο-τρεις σειρές κανονιών, αποκαλούμενα και πλοία της γραμμής των ξένων. Αυτά έπρεπε να αντιμετωπίσουν τα ελληνικά πλοία, μικρά εμπορικά που μετέφεραν κυρίως σιτάρι, μετασκευασμένα σε πολεμικά, με ελάχιστο σε σύγκριση με εκείνα των Τούρκων πολεμικό εξοπλισμό (σαρκαστικό σχόλιο του Κολοκοτρώνη για τα πλοία που είχαν οι Έλληνες σε σύγκριση με εκείνα των Τούρκων).

*προεστοί: κοινοτικοί άρχοντες της περιόδου της Τουρκοκρατίας που ήταν συνήθως ιδιοκτήτες μεγάλων εκτάσεων γης

*«μύρια ήξευρε και χίλια μάθαινε»: πολλά κι αν ξέρεις, κι άλλα, έστω και λίγα, να μαθαίνεις

*σκεπάρνι(πρωτότυπο): είδος ξυλουργικού εργαλείου για πελέκημα (εδώ χρησιμοποιείται μεταφορικά)

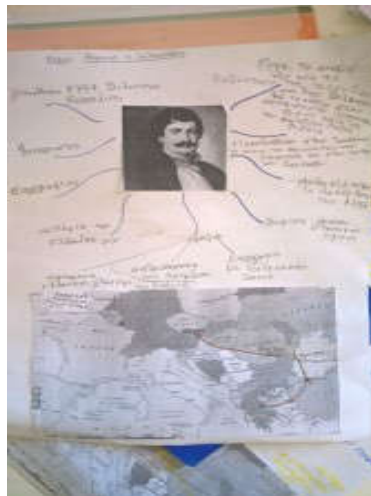
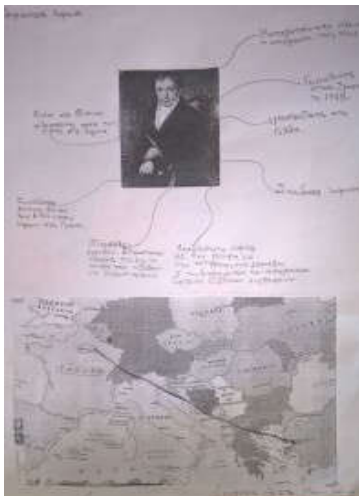
ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Φωτεινή Δημοπούλου, (Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, μέλος της Παιδαγωγικής Ομάδας "Σκασιαρχείο" και του Δικτύου Συνεργατικών Σχολείων Χανίων) διαδικτυακή ανάρτηση 13 Ιανουαρίου 2017

Υπάρχουν πολλοί τρόποι διδασκαλίας της ιστορίας. Τις περισσότερες φορές οι μαθητές, ως αποδέκτες των ιστορικών γνώσεων, με δυσκολία κατακτούν τη γνώση και την κριτική σκέψη. Όμως οι μαθητές μπορούν να είναι παραγωγοί της ιστορίας θέλοντας να ξεφύγω από τη δασκαλοκεντρική μέθοδο και το μονόλογο, εφάρμοσα τους παρακάτω τρόπους διδασκαλίας με στόχο τη βιωματική μάθηση. Οι συγκεκριμένοι είναι βασισμένοι στην ιστορία της ΣΤ΄ Τάξης αλλά πιστεύω πως έχουν εφαρμογή και σε άλλες τάξεις και ηλικίες.

Τρεις τρόποι διδασκαλίας της ιστορίας:

1. Ομαδικές εργασίες: Αφού είχαμε μιλήσει για τους Δάσκαλους του γένους και το Νεοελληνικό Διαφωτισμό, είχε έρθει η ώρα να μάθουμε για τον Ρήγα Φεραίο και τον Αδαμάντιο Κοραή. Ζήτησα από τα παιδιά να χωριστούν σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα θα αναλάμβανε να ασχοληθεί με το Ρήγα Φεραίο και η άλλη με τον Αδαμάντιο Κοραή. Τους έδωσα ένα φύλλο Α3 στο οποίο είχα κολλήσει τη φωτογραφία της κάθε προσωπικότητας και έναν χάρτη της Ευρώπης. Οι μαθητές έπρεπε να βρουν πληροφορίες μέσα από το βιβλίο ή το διαδίκτυο. Γύρω από τη φωτογραφία θα έγραφαν σημαντικές έννοιες ή χαρακτηριστικά και στο χάρτη θα σημείωναν τη διαδρομή που είχε κάνει ο καθένας.

Στη συνέχεια, έφτιαξαν τρεις διαφορετικές ασκήσεις, πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης, σωστού λάθους ή ερωτήσεις με ολοκληρωμένη απάντηση. Ολοκληρώνοντας τη διαδικασία, έδωσαν τις ασκήσεις και τις πληροφορίες τους στην άλλη ομάδα, η οποία καλούνταν να απαντήσει.

2. Λέξεις – κλειδιά: Από την αρχή του μαθήματος υπάρχουν κολλημένες στον πίνακα κάρτες με λέξεις – κλειδιά του κειμένου. Οι μαθητές από την στιγμή που δεν γνωρίζουν το επόμενο κεφάλαιο, καλούνται να συνθέσουν τη δική τους ιστορία παρατηρώντας τις λέξεις. Είναι απαραίτητο να θυμόμαστε την χρονική περίοδο που ασχολούμαστε. Οι μαθητές δε χρειάζεται να χρησιμοποιήσουν όλες τις κάρτες, αλλά αυτές που μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα. Ένας τρόπος να τους διευκολύνουμε είναι να κάνουμε ορισμένες καθοδηγητικές ερωτήσεις. Καμία ιστορία των παιδιών δεν πρέπει να θεωρηθεί λαθεμένη. Στη συνέχεια, μπορούν να κάνουν την ανάγνωση του μαθήματος και των πηγών, να βάλουν στη σειρά τις κάρτες, να δημιουργήσουν έναν εννοιολογικό χάρτη και, βασισμένα σε αυτόν, να γράψουν την περίληψη του μαθήματος.

3. Θεατρικά παιχνίδια: Τα παιδιά λατρεύουν να παίζουν θέατρο, να ζωντανεύουν εικόνες και να υποδύονται ήρωες. Γιατί λοιπόν να μη το συνδυάσουμε με τα καθημερινά τους μαθήματα; Το μόνο που χρειάζεται είναι να τους δημιουργήσουμε μια συνθήκη. Παράδειγμα: **Κλέφτες και Αρματολοί.** «Αφού έχετε μελετήσει το γλωσσάρι των κλεφταρματολών, χωρίζετε σε δύο ομάδες, σε κλέφτες και αρματολούς. Οι αρματολοί θέλουν να συναντήσουν τους κλέφτες στο λημέρι τους και να τους ζητήσουν, μετανιωμένοι, να συνεργαστούν εναντίον των Οθωμανών Τούρκων. Η κάθε ομάδα έχει 3 λεπτά χρόνο να σκεφτεί και να συζητήσει τα επιχειρήματά της. Ύστερα, έχετε 3 λεπτά για τη δραματοποίηση.»

Γνωρίζω πως η ύλη της ιστορίας είναι μεγάλη και ο χρόνος λίγος, αλλά είναι προτιμότερο οι μαθητές να χαίρονται, να δημιουργούν και να αντιλαμβάνονται το μάθημα παρά να περνάμε άσκοπα τα κεφάλαια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Οδυσσέας Ελύτης, «Ο ήλιος ο ηλιάτορας» (απόσπασμα), εκδόσεις Ίκαρος, 1971

ΤΟ ΤΡΕΛΟΒΑΠΟΡΟ

Βαπόρι στολισμένο βγαίνει στα βουνά
κι αρχίζει τις μανούβρες «βίρα-μáινα»

Την άγκυρα φουντάρει στις κουκουναριές
φορτώνει φρέσκο αέρα κι απ' τις δυο μεριές

Είναι από μαύρη πέτρα κι είναι απ' όνειρο
κι έχει λοστρόμο αθώο ναύτη πονηρό

Από τα βάθη φτάνει τους παλιούς καιρούς
βάσανα ξεφορτώνει κι αναστεναγμούς

Έλα Χριστέ και Κύριε λέω κι απορώ
τέτοιο τρελό βαπόρι τρελοβάπορο

Χρόνους μας ταξιθεύει δε βουλιάσαμε
χίλιους καπεταναίους τούς αλλάξαμε

Κατακλυσμούς ποτέ δε λογαριάσαμε
μπήκαμε μέσ' στα όλα και περάσαμε

Κι έχουμε στο κατάρτι μας βιγλάτορα*
παντοτινό τον Ήλιο τον Ηλιάτορα!

*βιγλάτορας: φρουρός

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60-70 λέξεις τα γεγονότα που οδήγησαν στο ξέσπασμα της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, όπως τα αφηγείται ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης στις τρεις (3) πρώτες παραγράφους της ομιλίας του (**Κείμενο 1**).

(Μονάδες 20)

Θέμα Β

B1. Μελετώντας προσεχτικά τα **Κείμενα 1 και 2**, να ελέγξετε αν συμφωνούν ή διαφωνούν οι παρακάτω διαπιστώσεις με όσα υποστηρίζονται σε αυτά, σημειώνοντας **Σωστό ή Λάθος** αντίστοιχα στην κόλλα των απαντήσεων και **να παραθέσετε το χωρίο** που αποδεικνύει την απάντησή σας.

Κείμενο 1:

α. Από την αρχαιότητα αντλούνται παραδείγματα ενότητας μεταξύ των Ελλήνων που τους θωράκισαν απέναντι στους κατακτητές.

β. Κίνητρο της Επανάστασης των Ελλήνων ήταν η ανάγκη να γίνουν ευτυχέστεροι κατά το πρότυπο των αρχαίων προγόνων τους.

γ. Η Επανάσταση του 1821 ήταν απόφαση ενός μέρους των Ελλήνων κι όχι όλων συνολικά.

Κείμενο 2:

δ. Οι τρόποι διδασκαλίας που προτείνει η Φ. Δημοπούλου είναι εφαρμόσιμοι και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

ε. Η εκπαιδευτικός, συντάκτρια του κειμένου, αξιοποιεί τη μαθητοκεντρική διδασκαλία και το διάλογο.

(Μονάδες 10)

B2α. Η συγγραφέας του Κειμένου 2 παραθέτει τις οδηγίες που δίνει στους μαθητές της, ώστε να τους καθοδηγήσει να εργαστούν ομαδικά. **Μελετώντας το συγκεκριμένο χωρίο του κειμένου με τίτλο «Ομαδικές εργασίες», να εντοπίσετε τα βήματα (δομή οδηγιών)** που προτείνει να ακολουθήσουν μαθητές και συνάδελφοι εκπαιδευτικοί αλλά και **δύο (2) γλωσσικές επιλογές (γλώσσα οδηγιών)** με τις οποίες συνθέτει το υλικό της.

(Μονάδες 09)

β. Το **Κείμενο 1** αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα πολιτικής ομιλίας. Να εντοπίσετε δύο (2) γνωρίσματά της.

(Μονάδες 06)

B3. Αν και τα δύο κείμενα (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες και έχουν διαφορετική πρόθεση, εντούτοις **και τα δύο εστιάζουν στην αξία της ιστορικής γνώσης**. Ποια πιστεύετε ότι είναι η βασική πρόθεση κάθε πομπού αναφορικά με το θέμα αυτό; Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 100-120 λέξεων, **αναφέροντας ένα μέσο πειθούς** με το οποίο υπηρετεί καθένας την πρόθεση/σκοπό του.

(Μονάδες 10)

Θέμα Γ

Γ. Το ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη, **Κείμενο 3**, γράφτηκε την περίοδο της γερμανικής κατοχής. Παρ' όλα αυτά είναι αισιόδοξο και εμπνέει ελπίδα για το μέλλον. Με ποια στοιχεία (παραπομπές σε στίχους και **εντοπισμός τριών (3) κειμενικών δεικτών**) αυτό το αισιόδοξο μήνυμα μεταφέρεται στον αναγνώστη του ποιήματος; Πιστεύετε πως η αισιοδοξία ως στάση ζωής αποτελεί προσόν του ανθρώπου; Να απαντήσετε σε ένα κείμενο δύο παραγράφων συνολικής έκτασης 150-200 λέξεων. (Το κείμενό σας να έχει ενότητα και αλληλουχία.)

(Μονάδες 15)

Θέμα Δ

Δ. Διαβάσατε το Κείμενο 1, την ομιλία του Θ. Κολοκοτρώνη, ως ιστορική πηγή στο σχολικό βιβλίο. Σε ένα κείμενο, 350-400 λέξεων, που θα δημοσιευτεί ως άρθρο στην ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα, εκθέτετε τους σχετικούς προβληματισμούς σας. Πιστεύετε ότι αν ζούσε σήμερα ο μεγάλος αγωνιστής Θεόδωρος Κολοκοτρώνης θα αισθανόταν δικαιωμένος; Αναλογιστείτε για να απαντήσετε τη σχέση των Νεοελλήνων με την παιδεία, την πολιτισμική κληρονομιά και τις δημοκρατικές αρχές που κληρονομήσαμε από τους προγόνους μας. (Όλες οι ορθά και επαρκώς τεκμηριωμένες απόψεις, θα αξιολογηθούν θετικά.)

(Μονάδες 30)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Ο Θ. Κολοκοτρώνης στον λόγο του αναφέρεται στις αιτίες της Επανάστασης. Οι Έλληνες υπό τον Οθωμανικό ζυγό και την προσπάθεια εξισλαμισμού τους δυστυχούν. Σταδιακά ο απλός λαός αντλεί γνώση και δύναμη από τους προγόνους του, χάρη στους εγγράμματους ομογενείς, που στέλνουν μεταφρασμένα βιβλία. Παράλληλα, συστήνεται η Φιλική Εταιρεία. Οι Έλληνες αποκτούν εθνική συνείδηση και αυτοπεποίθηση. Εν τέλει, ο πόθος για την ελευθερία γεννιέται και οδηγεί σε σύμπνοια, ένωση και επανάσταση.

(70 λέξεις)

B1.

Κείμενο 1

α. ΛΑΘΟΣ (1η παράγραφος: «Οι παλαιοί Έλληνες, οι πρόγονοί μας, έπεσαν σε διχόνοια* και τρώγονταν μεταξύ τους και έτσι βρήκαν ευκαιρία με τον καιρό πρώτα οι Ρωμαίοι κι έπειτα άλλοι βάρβαροι και τους υπόταξαν.»)

β. ΣΩΣΤΟ (2η παράγραφος: «...αμέσως μόλις κάποιος λαϊκός άνθρωπος μάθαινε τα κοινά γράμματα, διάβαζε αυτά τα βιβλία και έβλεπε ποιους είχαμε προγόνους, τι έκανε ο Θεμιστοκλής, ο Αριστείδης και πολλοί άλλοι πρόγονοί μας και τότε καταλαβαίναμε σε ποια κατάσταση βρισκόμαστε τότε, εξού και μας μπήκε στο νου να τους μιμηθούμε και να γίνουμε ευτυχέστεροι...»)

γ. ΛΑΘΟΣ (3η παράγραφος: «...σαν μια βροχή έπεσε σε όλους η επιθυμία της ελευθερίας μας και όλοι, και ο κλήρος μας και οι προεστοί και οι καπετάνιοι και οι μορφωμένοι και οι έμποροι, μικροί και μεγάλοι, όλοι συμφωνήσαμε σε αυτόν τον σκοπό και κάναμε την Επανάσταση.»)

Κείμενο 2

δ. ΣΩΣΤΟ (1η παράγραφος-εισαγωγή κειμένου: «Οι συγκεκριμένοι είναι βασισμένοι στην ιστορία της ΣΤ' Τάξης αλλά πιστεύω πως έχουν εφαρμογή και σε άλλες τάξεις και ηλικίες.»)

ε. ΣΩΣΤΟ (1η παράγραφος-εισαγωγή κειμένου: «Θέλοντας να ξεφύγω από τη δασκαλοκεντρική μέθοδο και το μονόλογο, εφάρμοσα τους παρακάτω τρόπους διδασκαλίας με στόχο τη βιωματική μάθηση.»)

αλλά και (3η παράγραφος-2. Λέξεις – κλειδιά): «Οι μαθητές από τη στιγμή που δεν γνωρίζουν το επόμενο κεφάλαιο, καλούνται να συνθέσουν τη δική τους ιστορία παρατηρώντας τις λέξεις.»)

B2α. Στο εν λόγω απόσπασμα παρατίθενται οδηγίες για την εκπόνηση ομαδικών εργασιών, στο πλαίσιο μίας μη δασκαλοκεντρικής διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας. Αρχικά, καθίσταται σαφής ο **στόχος** των ομαδικών αυτών εργασιών, ο οποίος αφορά την **εξέταση της ζωής και της δράσης του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή** από δύο ομάδες μαθητών («Αφού είχαμε μιλήσει για τους Δάσκαλους του γένους και το Νεοελληνικό Διαφωτισμό, είχε έρθει η ώρα να μάθουμε για το Ρήγα Φεραίο και τον Αδαμάντιο Κοραή.»).

Τα **βήματα** που προτείνεται να ακολουθηθούν και τα οποία **συνοδεύονται-πλαισιώνονται από φωτογραφίες** που παρατίθενται είναι:

- ο χωρισμός σε ομάδες («Ζήτησα από τα παιδιά να χωριστούν σε δύο ομάδες»),
- η παράδοση στους μαθητές φύλλων Α3 με τη φωτογραφία της κάθε προσωπικότητας και ενός χάρτη της Ευρώπης («Τους έδωσα ένα φύλλο Α3 στο οποίο είχα κολλήσει τη φωτογραφία της κάθε προσωπικότητας και έναν χάρτη της Ευρώπης.»),

- η εύρεση πληροφοριών μέσω του σχολικού εγχειριδίου ή του διαδικτύου («Οι μαθητές έπρεπε να βρουν πληροφορίες μέσα από το βιβλίο ή το διαδίκτυο.»),
- η αναγραφή γύρω από τις φωτογραφίες σημαντικών εννοιών ή χαρακτηριστικών και της προσωπικής διαδρομής του καθενός γύρω από τον χάρτη («Γύρω από τη φωτογραφία θα έγραφαν σημαντικές έννοιες ή χαρακτηριστικά και στο χάρτη θα σημείωναν τη διαδρομή που είχε κάνει ο καθένας.»),
- η συγγραφή ασκήσεων («Στη συνέχεια, έφτιαξαν τρεις διαφορετικές ασκήσεις, πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης, σωστού λάθους ή ερωτήσεις με ολοκληρωμένη απάντηση.») και, τέλος,
- η ανάθεση της επίλυσης των ασκήσεων στην άλλη ομάδα («Ολοκληρώνοντας τη διαδικασία, έδωσαν τις ασκήσεις και τις πληροφορίες τους στην άλλη ομάδα, η οποία καλούνταν να απαντήσει.»).

Σε ό,τι αφορά τις **γλωσσικές επιλογές (γλώσσα οδηγίων)** της συγγραφέα παρατηρούνται οι εξής:

- **ουσιαστικά, τα οποία αποδίδουν τον τρόπο εκπόνησης των εργασιών** και συνδέουν το κείμενο με τις φωτογραφίες που παρατίθενται συνοδευτικά («φύλλο Α3», «φωτογραφία», «χάρτη», «διαδρομή», «ασκήσεις», «ερωτήσεις» κτλ.),
- **ρήματα δράσης**, τα οποία αποδίδουν τις διαδικασίες που απαιτούνται για την επίτευξη της εκπόνησης της εργασίας και την ικανοποίηση του στόχου («Αφού είχαμε μιλήσει...», «Η μια ομάδα θα αναλάμβανε...», «τους έδωσα», «έπρεπε να βρουν» «θα έγραφαν», «θα σημείωναν», «έφτιαξαν», «έδωσαν» «καλούνταν να απαντήσει»),
- **το τοπικό επίρρημα «γύρω»** για την περιγραφή της διαδικασίας συγκέντρωσης των ιστορικών πληροφοριών και, τέλος,
- **Χρονικές διαρθρωτικές/συνδετικές λέξεις/φράσεις** («Στη συνέχεια», «Ολοκληρώνοντας»), οι οποίες τοποθετούν σε χρονική σειρά τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν μέχρι και την ανάθεση των ασκήσεων από τη μία ομάδα στην άλλη.

B2β.

Το κείμενο 1 αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα πολιτικής ομιλίας. Χαρακτηριστικά (επιλέγουν 2 από τα παρακάτω) που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την τεκμηρίωση του συγκεκριμένου γραμματειακού είδους αποτελούν τα εξής:

1. Η **προσφώνηση** στην αρχή του κειμένου «Παιδιά μου»
2. Χρήση **πρώτου προσώπου** «όπου εγώ πατώ σήμερα»
3. Χρήση **α' πληθυντικού προσώπου με επίκληση στο συναίσθημα** «Σε αυτόν τον τόπο, τον οποίο κατοικούμε... Έλληνες», δημιουργώντας ένα κλίμα ταύτισης και καθολικότητας μεταξύ του πολιτικού ομιλητή και των νέων, αυριανών Ελλήνων πολιτών
4. **Δευτερεύουσες βουλευτικές προτάσεις που λειτουργούν ως αντικείμενο στο ρήμα της κύριας πρότασης «πρέπει» σε προτρεπτικό τόνο που εκφράζεται με τη χρήση υποτακτικής έγκλισης** «να ακούτε», «να σκλαβωθείτε»
5. **Προτάσεις επιθυμίας με ρήματα σε έγκλιση υποτακτική, εκφρασμένα σε δεοντική τροπικότητα που δηλώνει υποχρέωση/χρέος** (δεοντολογική διατύπωση) «πρέπει να φυλάξετε την πίστη σας»
6. Χρήση **ευθέος λόγου** «Πού πάτε εδώ να πολεμήσετε...»
7. Χρήση **σημείων στίξης όπως το θαυμαστικό** «Ζήτω η Ελληνική Νεολαία!» που δηλώνει ενθουσιασμό και ελπίδα αλλά και **επιτονισμό**
8. Χρήση **αυταπόδεικτων εννοιών-λέξεων με έντονο ηθικό βάρος που εγείρουν το συναίσθημα των ακροατών**: «πατρίδα», «Έλληνες»
9. **Συνθηματική γλώσσα** «Ζήτω οι σοφοί δάσκαλοι!»
10. Αναφορά στο **ένδοξο παρελθόν και στην ιστορία μέσω της αφήγησης** «Οι παλιοί Έλληνες.....Φιλική Εταιρεία»

11. **Επικαλείται εμμέσως το ήθος του**, τη γενναιότητα, το ελεύθερο πνεύμα, τη διάθεση αυταπάρνησης και αυτοθυσίας: «Όταν αποφασίσαμε να κάνουμε την Επανάσταση, δεν συλλογιστήκαμε ούτε πόσοι ήμαστε ούτε πως δεν έχουμε άρματα...» «...να καλυτερέψετε και να στολίσετε τον τόπο που εμείς ελευθερώσαμε.»

B3. Τα δύο κείμενα επικεντρώνονται στη σημασία της ιστορικής γνώσης, ωστόσο εντάσσονται σε διαφορετικές περιστάσεις επικοινωνίας. **Στο κείμενο 1**, ο Κολοκοτρώνης απευθυνόμενος στους νέους εστιάζει στη συμβολή της ιστορικής γνώσης στην εθνική χειραφέτηση. **Μέσω της αφήγησης** («Σε αυτή...Φιλική Εταιρεία.») επιδιώκει να τονώσει το αίσθημα φιλοπατρίας τους ώστε να αγωνιστούν και αυτοί για το καλό του Γένους. **Στο κείμενο 2**, η συγγραφέας προβάλλει την αξία της βιωματικής προσέγγισης της ιστορίας και της κριτικής αφομοίωσής της από τους μαθητές. Προκειμένου να καθοδηγήσει τους εκπαιδευτικούς χρησιμοποιεί **ένα παράδειγμα** («Παράδειγμα: Κλέφτες...δραματοποίηση.»), δείχνοντας πώς μπορεί ο παραπάνω στόχος να εκπληρωθεί μέσω του θεατρικού παιχνιδιού. Συμπερασματικά, οι δύο πομποί καταδεικνύουν την πολυτιμότητα της ιστορικής γνώσης, ο πρώτος ως μέσο εθνικής αυτογνωσίας, ο δεύτερος ως αναντικατάστατο παιδαγωγικό μέσο.

(λέξεις 120)

Γ. Ο Οδυσσέας Ελύτης στο ποίημά του σκιαγραφεί αλληγορικά τη δύναμη της Ελλάδας να υπερνικά τις δυσκολίες που ενσκήπτουν στην ιστορική της πορεία. Την αποκαλεί «τρελοβάπορο» (**σύμβολο**) που ταξιδεύει με χαρά φορώντας τα στολίδια της παράδοσής του (**επιθετικοποιημένη μετοχή**, «Βαπόρι στολισμένο»). Το **εικονοποιημένο σουρεαλιστικά** ελληνικό τοπίο («φουντάρει...κουκουναριές / «... μαύρη πέτρα ...όνειρο») μαρτυρά τα σκληρά αλλά και ένδοξα χρόνια της. Οι Έλληνες τα κατάφεραν ωστόσο με την πονηριά και την αθωότητά τους (**αντίθεση** «...αθώ... πονηρό») και δε νικήθηκαν από τις δυσκολίες (**μεταφορά**, «δε βουλιάξαμε»), παρά τα λάθη των ηγετών τους («καπεταναίους...αλλάξαμε»), πολεμώντας γενναία με ομοψυχία (**α' πληθυντικό «μπήκαμε...περάσαμε**). Καταφάσκουν (**θαυμαστικό «!**») στη ζωή με οδηγό τη Δικαιοσύνη («τον Ηλιάτορα») και συμπαραστάτη πάντα τον Χριστό («Χριστέ και Κύριε»).

Καταφάσκω και εγώ στη ζωή γιατί πιστεύω ότι η αισιόδοξη οπτική δίνει φτερά στις δυνάμεις του ανθρώπου. Έτσι η δυσκολία δεν θα είναι εμπόδιο αλλά μια πρόκληση που μπορεί να ξεδιπλώσει νέες πτυχές της προσωπικότητάς του. Τον κάνει, ακόμη, πιο δημιουργικό απέναντι στις αντιξοότητες, καθώς αναπτύσσει την κριτική του ικανότητα παράλληλα με την πίστη και την ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο. Με άλλα λόγια, η αισιοδοξία είναι πολύτιμη αποσκευή του στο δρόμο για την ευτυχία.

(λέξεις 191)

Άλλοι χρήσιμοι κειμενικοί δείκτες και ποιητικά χωρία που μπορούν να αξιοποιηθούν είναι:

- **α' ενικό πρόσωπο** «λέω...απορώ»
- **επίκληση** «Έλα Χριστέ»
- **υπερβολή**, «χίλιους καπεταναίους...»

Δ. Άρθρο στην ηλεκτρονική εφημερίδα:

Τίτλος: σύντομος, σαφής, περιεκτικός, ελκυστικός

Πρόλογος με επικαιρικό χαρακτήρα: εθνική επέτειος => 200 χρόνια από την κήρυξη της ελληνικής επανάστασης
Κείμενο που **στηρίζεται κυρίως στην επιχειρηματολογία** (επικαλείται τη λογική του δέκτη) **αλλά και αξιοποιεί μέσα της επίκλησης στο συναίσθημα του δέκτη σε ορισμένα σημεία**

Ύφος σοβαρό που συνδυάζεται με το οικείο (ο πομπός απευθύνεται σε συμμαθητές-συνομηλίκους, τους οποίους πρέπει να ευαισθητοποιήσει)

Γλωσσικές επιλογές:

α) ρηματικά πρόσωπα: γ' πρόσωπο (ενικό-πληθυντικό), α' πρόσωπο (ενικό-πληθυντικό)

β) αναφορική γλώσσα και ποιητική-συγκινησιακή σε σημεία όπου ο γράφων επιδιώκει να προκαλέσει το συναίσθημα των νεαρών αναγνωστών (π.χ. επίλογος)

γ) γλώσσα επιχειρηματολογίας: ρητορική ερώτηση, αποφαντικές προτάσεις σε έγκλιση οριστική εκφρασμένες σε επιστημική τροπικότητα για να δηλωθεί υψηλός βαθμός βεβαιότητας ή οριστική/υποτακτική σε δεοντική τροπικότητα για να δηλωθεί το χρέος, η επιθυμία, ονοματοποιήσεις καταστάσεων που επικρατούν στη νεοελληνική πραγματικότητα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: Όλες οι τεκμηριωμένες απόψεις (έγκυρες/λογική αλληλουχία) και αληθείς (αντανακλούν σε γενικό βαθμό την ελληνική πραγματικότητα) ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ ΘΕΤΙΚΑ. Σημειώνεται παρακάτω η ακριβής οδηγία του Υπουργείου Παιδείας/ΙΕΠ: «Για τη βαθμολόγηση του θέματος Δ πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι ως προς το περιεχόμενο δεν υπάρχουν αυστηρά προδιαγεγραμμένες, προτιμώμενες απαντήσεις. Ο περιορισμός των λέξεων δεν επιτρέπει στον μαθητή/τη μαθήτρια την αναπαραγωγή όλων όσων γνωρίζει.»

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΟΡΘΗΣ-ΕΥΣΤΟΧΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ* ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ
(ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ)**

*** Με έντονη γραφή σημειώνονται οι απόψεις που προκύπτουν από την ανάγνωση των κειμένων αναφοράς.**

Α. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ: Ο μαθητής υποστηρίζει ότι ο Θ. Κολοκοτρώνης δικαιώθηκε ως ένα βαθμό, αλλά από μία άλλη σκοπιά ο Νεοέλληνας εξακολουθεί να μη δικαιώνει κάποιες προσδοκίες του

Τα 200 χρόνια και η αυτογνωσία μας...

Με αφορμή την επέτειο 200 ετών και τον λόγο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, όπως αυτός αναγνώστηκε σε σχετική διαδικτυακή εκδήλωση του σχολείου μας, η συντακτική ομάδα της σχολικής εφημερίδας προβληματίστηκε. Πώς θα ένιωθε άραγε ο γέρος του Μωριά βλέποντας την σημερινή εικόνα της χώρας μας; Ίσως ένιωθε και αυτός προβληματισμένος...

«Να σκλαβωθείτε στα γράμματα σας» συμβουλεύει ο Κολοκοτρώνης τους νεαρούς μαθητές στην Πνύκα, όπου και εκφωνεί τον λόγο του. Και πράγματι η σημερινή γενιά έχει να επιδείξει αμέτρητες διακρίσεις και επαινούς σε όλους σχεδόν τους επιστημονικούς τομείς. Φαίνεται λοιπόν σαν να τον άκουσε. Ή μήπως όχι; Την στιγμή που οι Έλληνες επιστήμονες διαπρέπουν στους τεχνολογικούς τομείς στο εξωτερικό, η πλειονότητα των μαθητών υστερεί σημαντικά σε τομείς όπως η ιστοριογνωσία. Πώς θα αισθανόταν ο έμπειρος οπλαρχηγός βλέποντας τους σημερινούς νέους να χειρίζονται άριστα τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές προκειμένου να «γκουγκλάρουν», για να μάθουν ποιος ήταν και τι έκανε;

«...Όταν πιάσαμε τα άρματα, είπαμε πρώτα για χάρη της πίστης μας και έπειτα υπέρ της πατρίδας...» διαβάζουμε σ' ένα άλλο σημείο της ομιλίας του. Την πατρίδα μας εξακολουθούμε να την αγαπάμε εμείς οι Έλληνες, έστω και 200 χρόνια μετά, την αγαπάμε ως ιδέα και είμαστε υπερήφανοι γι' αυτήν και το ένδοξο παρελθόν της. Ως προς αυτό το σημείο, θα αισθανόταν σίγουρα δικαιωμένος ο αγωνιστής του '21. Δεν

ήταν μάταιος ο αγώνας του. Μάταιο όμως είναι το κράτος μας. Αυτό δεν αγαπάμε καθώς και τα μνημεία του. Ζωγραφίζουμε γκράφιτι πάνω τους, πετάμε σκουπίδια σ' αυτά, βανδαλίζουμε τους αρχαιολογικούς χώρους, γιατί «όταν εμείς γράφαμε ιστορία και χτίζαμε Παρθενώνες, οι άλλοι...»

Οι άλλοι....Η αλήθεια είναι ότι ο Κολοκοτρώνης θα αισθανόταν υπερήφανος βλέποντας τους Έλληνες να απολαμβάνουν την πλήρη και ουσιαστική, τη «**φρόνιμη ελευθερία**» λόγου και πράξεων σε όλους τους τομείς της ζωής τους, την ώρα που σε αρκετές χώρες του κόσμου επικρατεί η λογοκρισία. Θα ήταν όμως ακόμα πιο υπερήφανος αν αυτή η δημοκρατική αντίληψη και ελευθερία συνοδευόταν και από διαφανείς διαδικασίες, αδιάβλητους διαγωνισμούς και αξιοκρατία. Αν έβλεπε μια δημοκρατία όπως τη δημιούργησαν οι πρόγονοι μας, και όχι ένα διαστρεβλωμένο απότοκο της.

Συνοψίζοντας τους προβληματισμούς γύρω από μία υποτιθέμενη βόλτα του Κολοκοτρώνη στη σημερινή Ελλάδα, θα άξιζε κανείς να προσθέσει κάτι τελευταίο: θετικές ή αρνητικές, αντιφατικές ή μη, οι εικόνες της Ελλάδας 200 χρόνια μετά την απελευθέρωση είναι εκεί. Εκεί, άλλοτε για να μας προβληματίζουν, άλλοτε για να μας εμπνέουν και άλλοτε για να μας θυμίζουν τη διττή φύση του Έλληνα 200 χρόνια τώρα...

(λέξεις: 403)

Β. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ: Ο μαθητής υποστηρίζει ότι ο Θ. Κολοκοτρώνης δικαιώθηκε

Στον απόηχο της επανάστασης: 200 χρόνια μετά...

Τι θα έλεγε ο γέρος του Μωριά ατενίζοντας την Ελλάδα 200 χρόνια μετά την Επανάσταση του 1821; Το ερώτημα αυτό απασχόλησε μαθητές και εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της διαδικτυακής γιορτής για την επέτειο της επανάστασης και έτσι η συντακτική ομάδα αποφάσισε να το διερευνήσει περαιτέρω. Νομίζουμε λοιπόν πως ο Κολοκοτρώνης θα ήταν υπερήφανος για το έθνος των Ελλήνων, για την πορεία τους ως τώρα και τις λαμπρές προοπτικές τους στο μέλλον.

Ας δούμε λοιπόν τι καταφέραμε. «**Ζήτω οι δάσκαλοι!**» αναφωνεί ο έμπειρος **οπληρχηγός κλείνοντας τον λόγο του**. Πόσο πολύ θα συγκινούνταν λοιπόν ο Κολοκοτρώνης σήμερα βλέποντας εκπαιδευτικούς σε όλη την επικράτεια να πασχίζουν να κάνουν μάθημα μέσα από μία οθόνη; Πόσο θα τους θαύμαζε που κρατούν ψηλά το ηθικό των μαθητών τους εν μέσω πανδημίας και διδάσκουν από Πλάτωνα και Αριστοτέλη στους τελειόφοιτους, μέχρι ζωγραφική και θέατρο στα παιδάκια του νηπιαγωγείου; Και από την άλλη πώς θα αισθανόταν μπροστά σε φοιτητές που διαπρέπουν στα Πανεπιστήμια Ελλάδας και εξωτερικού με συνεχείς διακρίσεις;

Και αυτές οι διακρίσεις δεν περιορίζονται μόνο στον τομέα της παιδείας αλλά επεκτείνονται και σε αυτόν του πολιτισμού. Ο γέρος του Μωριά θα ήταν υπερήφανος, αν παρακολουθούσε τις θεατρικές παραστάσεις στην Επίδαυρο, τις συναυλίες στο Ηρώδειο αλλά ακόμα και τις απλές πολιτιστικές εκδηλώσεις των σχολείων. Και αν είχε διάθεση να περιηγηθεί μέχρι το 2004, τότε θα έβλεπε την Ελλάδα να φιλοξενεί τους Ολυμπιακούς Αγώνες και να εντυπωσιάζει παγκοσμίως με μία λαμπρή τελετή έναρξης που θα μείνει στην ιστορία για την καλαισθησία και τη μακρά ιστορική ελληνική παράδοση που προβλήθηκε στα πέρατα του κόσμου. Θα έβλεπε **τους Νεοέλληνες να εμπνέονται από το ένδοξο παρελθόν τους, για να χαράξουν την πορεία της σύγχρονης Ελλάδας, όπως εμπνεύστηκαν άλλοτε οι αγωνιστές του 21 από αυτούς και ξεκίνησαν την επανάσταση**.

Όλα τα παραπάνω όμως δεν θα μπορούσε να τα χαρεί, αν δεν υπήρχε μια απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη της παιδείας και του πολιτισμού, η δημοκρατία. **Το πολίτευμα εκείνο που μας εξασφαλίζει τη «φρόνιμη ελευθερία», τον διακαή πόθο του Κολοκοτρώνη.** Θα έβλεπε λοιπόν ένα κράτος δικαίου, μία εκλεγμένη κυβέρνηση, ελεύθερες εκλογές -ακόμη και μέσα στα σχολεία μας- και αναφαίρετα δικαιώματα των πολιτών που ανακτήθηκαν με κόπο και αγώνες. Θα περπατούσε στη χώρα που γέννησε τη δημοκρατία και την ελευθερία λόγου, υπερήφανος που οι αξίες αυτές παρέμειναν αναλλοίωτες και αδιαπραγμάτευτες. Θα περπατούσε στη σύγχρονη Ελλάδα.

Κλείνοντας το συγκεκριμένο άρθρο αξίζει να επισημάνουμε πως αντίλογος φυσικά και υπάρχει. Δε θα μείνουμε σ' αυτόν όμως. Όχι γιατί κλείνουμε τα μάτια αλλά γιατί 200 χρόνια μετά είμαστε υπερήφανοι που είμαστε Έλληνες και έχουμε λόγους να είμαστε!

(λέξεις:419)

Γ. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ: Ο μαθητής υποστηρίζει ότι ο Θ. Κολοκοτρώνης δε δικαιώθηκε, γιατί οι Νεοέλληνες δε φάνηκαν αντάξιοι των προσδοκιών-ελπίδων του

Τα 200 χρόνια και η αυτογνωσία μας...

Οι εορτασμοί και οι σχολικές εκδηλώσεις –ακόμη και στην εποχή της πανδημίας - δεν έχουν τέλος. Στα μέσα ενημέρωσης «παίζουν» ανελλιπώς ντοκιμαντέρ με θέμα τα 200 χρόνια από την **Ελληνική Επανάσταση του 1821**. Την ίδια στιγμή στο σχολείο μελετήσαμε **την ομιλία του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στην Πνύκα**. Προβληματίστηκα...

Προβληματίστηκα, γιατί σε αυτόν τον λόγο ο μεγάλος αγωνιστής παρακινεί τους νέους της εποχής να **«αφοσιωθούν στις σπουδές τους, να μην μείνουν αγράμματοι, να ακούν τις συμβουλές των δασκάλων.»** Σήμερα όμως, αν και τα σχολεία δεν είναι πια «κρυφά» αλλά ανοιχτά, η γνώση χάνεται και τα παιδιά αντιπαθούμε τους δασκάλους. Ποιος θυμάται την **Πνύκα, το λόφο κάτω από την Ακρόπολη, τη Φιλική Εταιρεία, τα κατορθώματα του Κολοκοτρώνη, το νόημα της ελευθερίας** όπως διδάσκεται μέσα από την Αντιγόνη; Ποιος ξέρει τι φιλοσόφησε **ο Αριστοτέλης και ποιος ήταν ο Θεμιστοκλής;** Εμείς για τα μαθήματα που θα διαγωνιστούμε στις πανελλαδικές εξετάσεις ενδιαφερόμαστε. **«Η πρόοδος και η μάθησή μας είναι μόνο δική μας και καμία σχέση δεν έχει με το καλό της κοινωνίας.»**

Προβληματίστηκα, ακόμη, γιατί τα ανεκτίμητα κομμάτια της πολιτισμικής μας κληρονομιάς έχουν απαξιωθεί. Τα κείμενα της ελληνικής γραμματείας είναι για τους «κουλτουριάρηδες». (Κι ο Παπαδιαμάντης το ίδιο;) Τα ήθη και τα έθιμα για τους επαρχιώτες. Το στεφάνι του Μαγιού το αγοράσαμε στο δρόμο. Ο Νεοέλληνας ακολουθεί το παγκόσμιο ρεύμα. Καταναλώνει. Δεν μοχθεί για να φτιάξει κάτι. Η νοοτροπία άλλαξε και πήρε μαζί της όλα τα παραδοσιακά επαγγέλματα: τον αργυροχρυσόχο, τον υφαντουργό, τον ελαιουργό.

Προβληματίστηκα, τέλος, γιατί η **«Εκκλησία του δήμου»** υποκαταστάθηκε από εκείνους που δεν **«ισιώνουν τον τόπο»** αλλά τον καπηλεύονται. Μια βουλή που νομοθετεί αυθαίρετα κι ένας Έλληνας που ψηφίζει ιδιοτελώς. Και στα σχολεία το ίδιο. Θα ψηφίσω το φίλο μου στο πενταμελές. Οι μαθητικές συνελεύσεις είναι αφορμή να χάσουμε μάθημα. Εμείς θα λύσουμε τα προβλήματα του σχολείου; Το ίδιο και οι μεγάλοι. Κι όσο για **«τα θεμέλια της πολιτείας, την ομόνοια και τη φρόνιμη ελευθερία»;** Τα πήρε ο άνεμος κι αυτά. Ο λαός διχάζεται σε κομματικά στρατόπεδα –δήθεν πολιτικά- και η υπόγεια ανομία θεριεύει.

Είμαι αυστηρός/ή σε αυτή μου την κρίση; Εσείς θα το κρίνετε. Θέλω όμως να είστε επιεικείς. Ένας αδικημένος Νεοέλληνας είμαι κι εγώ. Πάω σε ένα κακό σχολείο, έχω κακούς δασκάλους που ευθύνονται για τους κακούς βαθμούς μου, έχω κακούς γονείς που δεν με καταλαβαίνουν και δεν μου παίρνουν το κινητό που τους

ζητάω κι αύριο μεθαύριο θα ενταχθώ –το ξέρω!- σε αυτό το κακό κράτος. Είμαι θυμωμένος-η. Μη με παρεξηγάτε! Ίσως δεν πρέπει να προβληματίζομαι τόσο τελικά...

(406 λέξεις)

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΩΝ

Η γαλούχηση που οραματίστηκε ο μέγας αυτός Έλληνας για τις νεότερες γενιές απέχει παρασάγγας από τη σημερινή συνθήκη.

Οι βασικοί φορείς διαμόρφωσης χαρακτήρων αντιμετωπίζουν ορισμένες χρόνιες παθογένειες που έχουν οδηγήσει στην αδυναμία του να προσφερθεί η ουσιαστική παιδεία, όπως την εννοεί ο Θ. Κολοκοτρώνης.

- **Κείμ.1 : «Να αφοσιωθείτε στις σπουδές σας... Να μη μέινετε αγράμματοι», «Η παροιμία...εφόδιο...καλό»**

-Οι γνώσεις που παρέχονται, αντί να βοηθήσουν τους νέους να αναπτύξουν τις πνευματικές τους ικανότητες, τους οδηγούν στη μονομέρεια και στην παθητικοποίηση. Το σχολείο έχει πάψει να είναι κρουνός ευρύτερων γνώσεων που θα διαμορφώσουν καλλιεργημένες προσωπικότητες και θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον του μαθητή. Το σχολείο -κυρίως η δευτεροβάθμια εκπαίδευση- θεωρείται το προπύργιο ή κατά την άποψη της πλειονότητας «το αναγκαίο κακό», για την επίτευξη του αντικειμενικού στόχου που είναι η εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο.

-Το γεγονός αυτό εξωθεί τους περισσότερους μαθητές να αδιαφορούν πλήρως για τα μαθήματα γενικής παιδείας και να αφοσιώνονται μόνο σε εκείνα τα μαθήματα που θα τους διασφαλίσουν την είσοδό τους σε κάποιο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα.

-Οι μαθητές εκφράζουν παντελή άγνοια για σημαντικά γεγονότα που καθόρισαν την ιστορία του τόπου τους αλλά και για την ίδια ακόμα τη γλώσσα τους η οποία κακοποιείται από το ίδιο το σύστημα που τη διδάσκει με τρόπο αποθαρρυντικό.

-Οι μαθητές εθίζονται στην αποστήθιση χωρίς να αποκτούν τη ζητούμενη κριτική σκέψη, που θα τους βοηθούσε να αντλήσουν πραγματική παιδεία και όχι απομνημονευμένες γνώσεις, τις οποίες δεν κατανοούν καν στην πραγματικότητα, ούτε γνωρίζουν πώς θα μπορούσαν να τις αξιοποιήσουν στην καθημερινότητά τους.

-Η ουσιαστική αγάπη και κατανόηση των γνώσεων επέρχεται και μέσα από το βιωματικό τρόπο ο οποίος εκλείπει από το σημερινό σχολείο. Ο μαθητής αδυνατεί να αφομοιώσει τις γνώσεις που διδάσκεται. Τα σχολικά εγχειρίδια παρουσιάζουν αρκετές ελλείψεις και στερούν από τους μαθητές βασικές γνώσεις.

-Μαθήματα που μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας θεωρούνται αδιάφορα και επουσιώδη, όπως η Ιστορία, η Λογοτεχνία, τα Αρχαία, θα μπορούσαν να προκαλέσουν το ενδιαφέρον μέσω δράσεων συνδεδεμένων με αυτά.

- **Κείμ.1: «...να χρωστάμε ευγνωμοσύνη», «...χάρη της πίστης...»**
- Η υφιστάμενη κατάσταση δεν εμπλουτίζει τον εσωτερικό κόσμο του νέου, δεν ενισχύει την ευαισθητοποίησή του για κοινωνικά θέματα και συχνά μοιάζει αποκομμένη από την περιρρέουσα κατάσταση.
- Η μετάδοση ηθικών αξιών, ο σεβασμός, η αλληλεγγύη, η ανεκτικότητα βρίσκει προσκόμματα στο ισχύον ανταγωνιστικό, ωφελιμιστικό περιβάλλον.

Στο αντίποδα, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η πρόοδος που έχει συντελεστεί και μαρτυρά ότι μέσα στην μακραίωνη πορεία διατηρήθηκαν αλώβητα τα χαρακτηριστικά της φιλομάθειας, της καλλιέργειας, της αγωγής. Ως εκ τούτου, υπό προϋποθέσεις, ικανοποιείται το όραμα του μεγάλου αγωνιστή.

- **Κείμ.1 : «Να αφοσιωθείτε στις σπουδές σας... Να μη μέινετε αγράμματοι», «Η παροιμία...εφόδιο...καλό»**

-Εξασφαλίζεται η διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων (κριτική σκέψη, λογική, δημιουργική φαντασία) που επιτρέπουν την κατανόηση και ερμηνεία του φυσικού και κοινωνικού χώρου. Διαμορφώνονται άτομα ικανά να αντιστέκονται στο δογματισμό και την προκατάληψη.

-Ευνοείται η συνειδητοποίηση και η ανάπτυξη των έμφυτων κλίσεων και δεξιοτήτων τους με στόχο τη διάπλαση δημιουργικής προσωπικότητας. Οι νέοι προσανατολίζονται επαγγελματικά σύμφωνα με τις έμφυτες κλίσεις και επιθυμίες τους, αλλά και τις εκάστοτε συνθήκες και ανάγκες, ώστε να αποτελούν ικανό κρίκο του κοινωνικού ιστού.

-Οι νέοι, με την πληθώρα των μέσων που έχουν στη διάθεσή τους, αποκτούν ποικίλες γνώσεις χρήσιμες για την επαγγελματική τους πορεία και κάνουν αισθητή την παρουσία τους διαπρέποντας σε πολλούς τομείς τόσο εντός των συνόρων της χώρας όσο και στο εξωτερικό, ανταποκρινόμενοι στον απαιτούμενο ανταγωνισμό της εποχής.

- **Κείμ.1: «...να χρωστάμε ευγνωμοσύνη», «...χάρη της πίστης...»**

-Οι νεοέλληνες διατηρούν αυξημένο το αίσθημα του ανθρωπισμού και της φιλανθρωπίας. Σε χαλεπούς καιρούς, όπου οι άλλοι λαοί προηγμένων κρατών δείχνουν αναλγησία, εκείνοι «τείνουν χείρα βοηθείας» σε αυτούς που έχουν ανάγκη. Παρά τον κυνισμό, που απαιτεί η εποχή, και την κυριαρχία της ύλης δεν παραγνωρίζουν την αξία της ανθρώπινης ζωής.

-Η έννοια της οικογένειας και των ισχυρών δεσμών μεταξύ των μελών της υφίσταται ακλόνητη.

- Εμφороούνται από έναν ισχυρό ηθικό κώδικα κι έχουν αυξημένο το θρησκευτικό αίσθημα. Σε ύστατες καταστάσεις, οι αξίες και η πίστη αποτελούν τον οδοδείκτη στην πορεία τους.

ΣΧΕΣΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

A. ΘΕΤΙΚΗ – Δικαιώνεται ο Κολοκοτρώνης επειδή κάποιοι Νεοέλληνες:

- Θεωρούν την παράδοση δυναμική, εξελισσόμενη, αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτισμικής κληρονομιάς και συνδετικό κρίκο ανάμεσα στις γενιές.
- Συνειδητοποιώντας την κοινή πολιτιστική ταυτότητα τονώνουν τη συλλογικότητα και **μονοιάζουν μπροστά στον κίνδυνο.**
- Σέβονται και τηρούν τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα συμπορευόμενοι, παράλληλα, με το πνεύμα του κοσμοπολιτισμού.
- **Τιμούν τους ένδοξους προγόνους** χωρίς να εξιδανικεύουν το παρελθόν.
- Εμπνέονται από τα μνημεία τέχνης και οργανώνουν επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.

- Συμμετέχουν πρόθυμα σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, εθνικές επετείους και λαογραφικούς συλλόγους (βιωματική σχέση με την παράδοση).
- Αμύνονται απέναντι στην πολιτιστική ισοπέδωση της παγκοσμιοποίησης και στην ξενομανία.
- Αντιλαμβάνονται πως **η αξιοποίηση της πολιτισμικής τους κληρονομιάς αποτελεί αφετηρία δημιουργικού παρόντος και ελπιδοφόρου μέλλοντος.**

B. ΑΡΝΗΤΙΚΗ – Δεν δικαιώνεται ο Κολοκοτρώνης επειδή μερικοί Νεοέλληνες:

- Ταυτίζουν την παράδοση με συντηρητισμό, οπισθοδρόμηση και απομακρύνονται συνειδητά από ήθη και έθιμα του τόπου τους.
- Προτάσσουν το ατομικό συμφέρον έναντι του συλλογικού.
- **Σπέρνουν διχόνοια και δε συμφιλιώνονται ούτε στις κρίσιμες στιγμές.**
- Ενστερνίζονται υλιστικά και υπερκαταναλωτικά πρότυπα.
- Ακολουθούν άκριτα τις ξένες επιρροές σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής (διασκέδαση, ενδυμασία, γλώσσα).
- Μιμούνται οτιδήποτε σύγχρονο προβάλλεται στα ΜΜΕ, ισοπεδώνονται και μαζικοποιούνται.
- **Απαξιώνουν τους ήρωες του παρελθόντος.**
- Αγνοούν την ιστορία τους, δε συγκινούνται από κάποια μνημεία και ορισμένες φορές προχωρούν σε βανδαλισμούς τους.
- Δεν έχουν επισκεφθεί την Ακρόπολη **ούτε γνωρίζουν την αξία του ιστορικού λόφου της Πνύκας.**
- Θεωρούν πως το παρελθόν θέτει εμποδία στην εξέλιξη του παρόντος και του μέλλοντος.

Από σελίδες 407,408,418,419,421 βιβλίου Αξίας και Κείμενο 1

ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Γ. Σχέση του Νεοέλληνα με τους δημοκρατικούς θεσμούς.

A. Θετική σχέση

- Ο Νεοέλληνας **σέβεται το σύνταγμα και τηρεί τους νόμους** στο πλαίσιο μιας οργανωμένης κοινωνίας, εκπληρώνει τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα του απέναντι στο κράτος.
- **Καλλιεργεί την πολιτική του σκέψη και την ευθύνη του απέναντι στους θεσμούς** σφυρηλατώντας, έτσι, ελεύθερη και ανεξάρτητη προσωπικότητα.
- Αξιώνει και υπερασπίζεται **το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης**, διαθέτει πνεύμα συλλογικότητας, με στόχο την εξυπηρέτηση του κοινού καλού. Καλλιεργεί τις ικανότητες του με την προϋπόθεση ότι δεν θίγει την ελευθερία των άλλων.
- **Καλλιεργεί το πνεύμα γόνιμης αμφισβήτησης** που θωρακίζει τον άνθρωπο απέναντι στην προκατάληψη και τη μισαλλοδοξία.

- **Είναι γαλουχημένος με τα ιδανικά του ανθρωπισμού** και τις αξίες της δημοκρατίας, με αποτέλεσμα να διεκδικεί τα δικαιώματα του αναγνωρίζοντας ότι αυτά συνυφαίνονται με ισοβαρείς υποχρεώσεις.
- **Είναι φιλόανθρωπος, ανθρωπιστής και συγκινείται από τον ανθρώπινο πόνο.** Γι' αυτό το λόγο, δηλώνει συχνά τη **συμπαράσταση** του σε ανθρώπους που υποφέρουν σε οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη.

Τα περισσότερα στοιχεία βασίζονται στις σελίδες 127, 128, 131 του βιβλίου προετοιμασία Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ Λυκείου, β' τεύχος, όμιλος αξία

- Ο Νεοέλληνας αισθάνεται ότι αποτελεί **μοναδική και ανεπανάληπτη αξία**, ανεξαρτήτως κοινωνικής καταγωγής, φύλου, μόρφωσης, χρώματος. Κατ' επέκταση, **αξιώνει για τον ίδιο και για τον συμπολίτη του** την εφαρμογή της **ισότητας και της αξιοκρατίας** είτε αφορά τη κατάληψη θέσης ή αξιώματος, είτε τη **συμμετοχή του στην πολιτική διακυβέρνηση.** (Στο κείμενο αναφοράς, στο λόγο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στην Πνύκα αναφέρεται το εξής: "Όταν αποφασίσαμε να κάνουμε την επανάσταση δεν συλλογίστηκαμε ούτε πόσοι είμαστε ούτε πως δεν έχουμε άρματα ούτε ότι οι Τούρκοι βαστούσαν τα κάστρα και της πόλης ούτε κανέναν άνθρωπο με φρόνηση μας είπε "πού πάτε εδώ να πολεμήσετε με τα καράβια που είχατε να κουβαλάνε το σιτάρι που τάχα κάνατε πολεμικά.!" **αλλά σαν μία βροχή έπεσε σε όλους η επιθυμία της ελευθερίας μας και όλοι, και ο κλήρος μας και οι προεστοί και οι καπετάνιοι και οι μορφωμένοι και οι έμποροι, μικροί και μεγάλοι, όλοι συμφωνήσαμε σε αυτόν τον σκοπό και κάναμε την Επανάσταση.**

B. Αρνητική σχέση

Ωστόσο, παρατηρούνται φαινόμενα που δείχνουν την απόσταση του Νεοέλληνα από τη δημοκρατία:

- Ο Νεοέλληνας χαρακτηρίζεται από **αποπολιτικοποίηση**. Η στάση του εκδηλώνεται με μειωμένο ενδιαφέρον για τα κοινά. υπάρχουν τρεις επιμέρους πολιτικές τάσεις που εντάσσονται στην από αποπολιτικοποίηση.

A. Αδιαφορία για την πολιτική.

B. Επικουρική αντιμετώπιση της πολιτικής.

Γ. Γενική και αφηρημένη απόρριψη του συστήματος. Συγκεκριμένα, ο αδιάφορος για τα κοινά πολίτης παρακολουθεί αμέτοχος τη διαχείριση των υποθέσεων που τον αφορούν, μεταθέτει τις ευθύνες στους πολιτικούς και στους συμπολίτες του και περιμένει να δώσουν οι άλλοι λύση στα κοινωνικά ζητήματα. Δεν έχει συναίσθηση της πολιτικής του ευθύνης που θεωρείται θεμελιώδης προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. **(Το γεγονός είναι ιδιαίτερα εμφανές σε φαινόμενα εκτεταμένης αποχής από την εκλογική κάλπη).**

σελ 129, βιβλίο προετοιμασίας Έκθεση και Λογοτεχνία Γ Λυκείου Α' Τεύχος, όμιλος αξία

- Επικρατούν **εκφυλιστικά φαινόμενα στον χώρο της πολιτικής** όπως είναι ο αμοραλισμός, οι ατομικές φιλοδοξίες, οι αυθαιρεσίες, η εξυπηρέτηση μικροκομματικών συμφερόντων, αλλά και η κρίση του θεσμού της δικαιοσύνης. Το αποτέλεσμα είναι να απογοητεύονται οι πολίτες, με συνέπεια να αδιαφορούν για τα κοινά και να στρέφονται κατά της δημοκρατίας.

- Η έλλειψη πολιτικής αγωγής δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ώστε να **προωθούνται πολιτικοί χαμηλού ήθους, λαϊκιστές, ασυνείδητοι** που εκμεταλλεύονται την άγνοια των ανθρώπων για θεμελιώδη πολιτικά ζητήματα. Έτσι, ενδημούν φαινόμενα **προπαγάνδας, μεσσιανισμού, εθνικισμού** που υπονομεύουν την εύρυθμη δημοκρατική λειτουργία.
- Ο σύγχρονος τρόπος ζωής αφαιρεί τη δυνατότητα από τον άνθρωπο να ασχοληθεί με ουσιώδη ζητήματα, καθώς απουσιάζει ο ελεύθερος χρόνος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη φαινομένων που διαβρώνουν τη δημοκρατία.
- Ο πολίτης συχνά **εμφανίζεται απείθαρχος απέναντι στον νόμο**, αλλά και στις λοιπές υποχρεώσεις του απέναντι στη δημοκρατία. Το γεγονός οφείλεται στην απουσία ίσων ευκαιριών συμμετοχής στο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι, στις ανεκπλήρωτες υποσχέσεις της δημοκρατίας για το κράτος πρόνοιας, στη διάψευση και κατάρρευση ιδεολογικών συστημάτων που επαγγέλλονταν την κοινωνική δικαιοσύνη και την ευημερία του ανθρώπου.

σελίδα 130, βιβλίο αξία Έκθεση και Λογοτεχνία Γ Λυκείου και Κείμενο 1

